

Posudek na diplomovou práci Jakub Olivy

na téma

**Zur Problematik der Kollokabilität deutscher Adjektive bei der Bearbeitung der
Wörterbucheinträge im GAWDT.**

FF UK 2012, 91str., 44 str. přílohy

Předložená práce je zaměřená na kolokabilitu adjektiva a otázky jejího lexikografického podchycení. Autor se podílel na pracích v rámci projektu Velkého německo-českého akademického slovníku vznikajícího na ÚGS a měl tak možnost porozumět oblasti, která je dnes hodně diskutována v rámci korpusové lexikografie (a strukturalismu ve Firthově pojetí) s cílem objasnit míru a rozsah kolokací, které bezesporu zkvalitní informační nabídku heslové statě.

Vzhledem k současnosti a nedostatečným znalostem němčiny v naší zemi je nutno otázku zpracování kolokability přehodnotit velmi důkladně, protože právě kolokace a jejich pečlivý výběr zprostředkovávají uživateli rychlejší uchopení lexému, na druhé straně ale hrozí, že jejich nekritický výběr zatíží slovník balastem (Wellmann).

Jakub Oliva si je vědom, že korpusově lingvistické zpracování slovníku a využití sofistikovaných analytických nástrojů (kookurenční analýza) je prvním předpokladem pro objektivní podchycení kolokability. Na druhé straně si je vědom toho, že samotný termín *kolokace* byl v teoretické literatuře pochopen různě (Hausmann; Sinclair, Hanks) a že právě tento fakt implikuje rozdílnou slovníkovou aplikaci, ne vždy vhodnou pro každého uživatele (rodilého mluvčího, uživatele cizího jazyka). Oliva vysvětluje i termíny, které je nutno při reflexi kolokability zohlednit, tj. především *kolokace*, *kookurence*, *valenci* a *frazeologické výrazy*.

Na bohatém příkladovém materiálu z německé i české části heslové statě se věnuje různým negativním jevům v našich slovnících, kde je kolokabilita zanedbávána a její nepřítomnost nebo nekvalitní zpracování působí např. dezinformaci (*süddeutsch*, *oberdeutsch* = *jihoněmecký). V souladu s cílem práce dospívá k doporučením, jimiž by se moderní zpracování kolokability mělo řídit:

- a. kolokace by měly být zaznamenávány na základě autentického úzu
- b. měly by co nejvíce odstranit vágnost popisovaného slova
- c. měly by především výrazně dezambiguovat polysémantická slova a

- d. diferencovat významy i v případě jemných nuancí (blízkých synonym): měly by zamezit tomu, aby např. synonymní lexémy byly zpracovány víceméně stejně
- e. zpracování kolokability by se mělo zaměřit na distinkce sémantické i syntaktické
- f. heslová stať by měla – třeba i implicitně – zohlednit relevanci údajů dle frekvence.

Autor dospívá k názoru, že až při dodržování těchto zásad platí, že slovník předčí ve své užitečnosti gramatický popis. O aplikaci výsledků svědčí přílohy: data v nich prošla mou první hrubou revizí a dočkají se při dalších revizích spíše již menších úprav.

Závěrem lze říci, že jde o vydařenou diplomovou práci, která není mnohomluvná. Někdy by čtenář čekal větší diskusi – např. při popisu různých koncepcí kolokability, ale někdy čtenář tuto stručnost vítá. Autorovi, jemuž je vlastní věcný a stručný styl, se i tak podařilo velmi pregnantně shrnout poznatky své zhruba jednoroční praxe na projektu chvályhodným způsobem, navíc pak velmi kvalitní němčinou, kde jsou chyby (správně *der Terminus*, ne *der Termin* na str. 27) a stylistické prohřešky téměř zanedbatelné.

Jako téma pro obhajobu navrhuji tyto otázky: *Která úskalí s sebou nese korpusový popis? Do jaké míry se kookurenční analýza zhodnotí při kontrastivním popisu kolokability? Která nebezpečí pro nerodilého mluvčího práce s ní přináší?*

Na základě všech uvedených kvalit doporučuji tuto práci bez výhrad k obhajobě.

19. 5. 2012

doc. PhDr. Marie Vachková, Ph.D.